

УДК: 373.3.016:811.161.2]-054.57

№ держреєстрації № 0119U001261

інв. №

Національна академія педагогічних наук України
Інститут педагогіки
04053, м. Київ-53, вул. Січових Стрільців, 52-д
тел. 481-37-31

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Інституту педагогіки
НАПН України
_____ О. М. Топузов

_____ 2021 р.

«Затверджено»
на засіданні відділу навчання
мов національних меншин та зарубіжної літератури
Інституту педагогіки
НАПН України
1 листопада 2021р.,
протокол № 9

**ЗВІТ
ПРО НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ**

**«Методика компетентнісно орієнтованого навчання української мови
учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням
мовами національних меншин»
(заключний)**

Керівник дослідження
д.пед. наук, професор

Н.І. Богданець-Білоskalенко

Результати роботи розглянуто Вченою радою Інституту педагогіки
НАПН України, протокол №__ від 6 грудня 2021 р.

Бюро відділення загальної середньої освіти НАПН України (протокол №__
від 1 грудня 2021 р.

Київ – 2021 р.

ЗМІСТ

Список виконавців _____	3
Реферат _____	4
Вступ _____	7
Основний текст _____	11
Висновки _____	17
Список публікацій _____	22

ВИКОНАВЦІ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1. **Богданець-Білоskalенко Н. І.** керівник наук дослідження, авідувачвідділу, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник
2. **Караман С.О.** доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник (0,5 ст.)
3. **Караман О.В.** кандидат педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник (0,5 ст.)
4. **Ладоня К.Ю.** науковий співробітник (з 11.02.2020 – 31.08.2021)
5. **Ліпчевська І.Л.** науковий співробітник (0,5 ст.)
6. **Фідкевич О.Л.** кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник (0,5 ст.)
7. **Хорошковська-Носач Т.П.** науковий співробітник
8. **Шевчук Л.М.** кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник (0,5 ст.)

РЕФЕРАТ

Заключний звіт складається зі вступної частини (обкладинка, титульний аркуш, список авторів, реферат, зміст, перелік умовних позначень, передмова), основної частини (вступ, суть звіту, висновки, рекомендації), списку публікацій.

Загальний обсяг звіту – 58 ст., список опублікованих праць – на 28-и сторінках.

Звіт відображає результати науково-дослідної роботи співробітників відділу навчання української мови та літератури з теми **«Методика компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин»**, виконаної відповідно до постанови Президії НАПН України від 19.04.2018 р., № 1-2/6-123; постанови Президії НАПН України від 21.06.2018 р., № 1-2/8-187; постанови Президії НАПН України від 18.10.2018 р., № 1-2/11-288; рішення бюро Відділення загальної середньої освіти НАПН України від 23.05.2018 р., протокол № 7; Договір № 12/1/2-19 Нпр від 03 січня 2019 р.

Заключний звіт викладено на 45 сторінках (реферат – 5-7, вступ-8-12; основний текст 12-18, висновки – 18-23, список публікацій – 23-45).

Звіт відображає результати наукового дослідження співробітників відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури «Методика компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин», виконаного відповідно до тематичного плану НДР Інституту педагогіки НАПН України, технічного завдання на проведення наукового дослідження, програми дослідження.

Початок дослідження: 1 січня 2019 р. **Закінчення:** 31 грудня 2021 р.

Ключові слова: компетентісно орієнтоване навчання, компетентісний підхід, українська мова, методика навчання, заклади загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин.

Об'єкт: процес навчання української мови у початкових класах закладів загальної середньої освіти з мовами викладання національних меншин.

Предмет: методика компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти з викладанням мовами національних меншин.

Мета дослідження – розроблення методики компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти з викладанням мовами національних меншин.

Дослідження здійснювалося за допомогою таких *методів*:

1) теоретичних: аналіз нормативних документів системи освіти, психологічної, психолінгвістичної, педагогічної і методичної літератури, дисертаційних досліджень, навчально-методичного забезпечення процесу навчання української мови в початкових класах закладів загальної середньої освіти з мовами викладання національних меншин та результатів навчально-пізнавальної і практичної діяльності учнів; теоретичне моделювання;

2) емпіричних: анкетування, опитування, бесіди з учнями, вчителями, представниками інших категорій педагогічних працівників, батьками; обсерваційні – цілеспрямоване спостереження за діяльністю учнів і вчителів у процесі навчання; педагогічний експеримент – констатувальний і формувальний; статистичні – опрацювання і порівняння результатів кількісного і якісного аналізу здобутих даних.

Основні конструктивні та техніко-економічні показники: відповідність результатів дослідження сучасним досягненням педагогічної, психологічної та методичної наук; нормативним документам наукового дослідження і чинним вимогам до організації освітнього процесу в початковій школі.

Робота проводилася відповідно до вимог Державного стандарту базової і повної середньої освіти, законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про інноваційну діяльність», «Положення про порядок планування і контролю за виконанням наукових досліджень в НАПН України».

Валідність наукового дослідження забезпечувалася презентативністю результатів проведених експериментів.

Ступінь впровадження: впровадження очікуваних результатів НДР здійснювалося під час презентації експериментальних матеріалів на міжнародних і всеукраїнських конференціях, семінарах, круглих столах, на сайті Інституту педагогіки, на сторінці відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури у соціальній мережі Facebook; результати експериментальних досліджень упроваджено в практику роботи вчителів-словесників в експериментальних закладах загальної середньої освіти України, в роботу освітніх установ, з якими було укладено договори про співробітництво.

Підготовлено та впроваджено в освітню практику закладів загальної середньої освіти з навчанням мов національних меншин підручники та посібники:

Богданець-Білоskalенко Н.І. Українська мова та читання: підручник для 4 класу з навчанням польською мовою закладів загальної середньої освіти. – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 100 с.

Богданець-Білоskalенко Н.І. Українська мова та читання: підручник для 4 класу з навчанням польською мовою закладів загальної середньої освіти. – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 104 с.

Методичний посібник: «Компетентнісний підхід до формування в учнів 1-2 класів усного мовлення на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин» (гол.наук.співр., д.п.н., проф. С.Караман, канд. пед. наук, пров. наук. співр. О.Караман, н.співр. І.Ліпчевська) – препринт.

Методичний посібник: «Компетентнісний підхід до збагачення в учнів 3-4 класів словникового запасу з української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин» (канд. пед. наук, ст. наук. співр. Л.М.Шевчук) – препринт.

Методичні рекомендації: «Система вправ і завдань для формування в учнів 1-4 класів усного мовлення на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин» (наук. співр. Т.Хорошковська-Носач) – препринт.

Методичні рекомендації: «Формування в учнів 3-4 класів умінь продуктивного мовленнєвого спілкування на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин» (наук. співр. К.Ладоня) – препринт.

На підручник Богданець-Білоskalенко Н.І. «Українська мова та читання: підручник для 4 класу з навчанням польською мовою закладів загальної середньої освіти». – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 104 с. та посібник отримано «Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір» № 86968 від 19.03.2021р.

Методичні рекомендації, науково-методичні статті, що містять результати усіх етапів дослідження, оприлюднено шляхом друкування у фахових журналах, на сайтах НАПН України, закладів і установ, з якими укладено угоду, збірниках матеріалів конференцій, семінарів, форумів.

Ефективність виконаної роботи. Результати апробації довели ефективність розроблених методик, підручників і посібників, їхній безпосередній вплив на вирішення провідних завдань компетентісно орієнтованого навчання української мови у початкових класах закладів загальної середньої освіти з мовами викладання національних меншин.

Від експериментальних закладів загальної середньої освіти отримано довідки про впровадження підзвітної продукції й ефективність її використання в освітньому процесі.

Галузь використання: педагогіка, психологія, теорія та методика навчання української мови та мов національних меншин.

ВСТУП

Тема дослідження: «Методика компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин»:

№ 0119U001261

Україна – багатонаціональна держава, тому згідно з Конституцією (ст. 53) та Законом України «Про освіту» (ст. 7) громадянам, які належать до національних меншин, гарантується право на задоволення освітніх потреб рідною мовою. Водночас вивчення української мови як державної є обов'язковим в усіх закладах освіти, зокрема й у школах з мовами навчання національних меншин.

Актуальність дослідження обумовлена запитом суспільства: випускники шкіл з мовами викладання національних меншин є громадянами України і мають володіти державною мовою на рівні, що забезпечить їм успішну соціалізацію, можливість подальшого навчання в освітніх закладах України й участь у різних сферах громадського життя та державотворчих процесах.

Однак результати ДПА і ЗНО неодноразово засвідчували низький рівень володіння українською мовою учнями шкіл з мовами навчання національних меншин. Як наслідок – випускники цих освітніх закладів мають обмежений доступ до вищої освіти і тому не пов'язують своє майбутнє з Україною, а виїжджають вчитися на етнічну батьківщину, де лишаються й працювати.

Одним із заходів, покликаних підвищити ефективність процесу опанування державної мови учнями шкіл з мовами викладання національних меншин, є удосконалення методів, прийомів та впровадження нових підходів до навчання української мови. На сьогодні відсутні наукові дослідження, які б стосувалися методів навчання української мови в освітніх закладах з мовами навчання неспорідненими з українською. У цьому плані наявні лише певні пошуки, які здійснюються в регіональних вищих навчальних закладах і науково-методичних центрах Міністерства освіти і науки України.

Саме тому розроблення методики навчання української мови в освітніх закладах з мовами викладання національних меншин України, яка б забезпечувала формування комунікативної і соціокультурної компетентності учнів, є по суті соціальним замовленням суспільства, і це підкреслює *актуальність* теми дослідження. Крім того, актуальність обраної проблеми визначається й завданнями реформування початкової загальної освіти, що ґрунтуються на нових методологічних і концептуальних засадах її розвитку. Нині ефективність початкової освіти загалом і навчання української мови зокрема пов'язується з реалізацією компетентісного підходу. Це відображено в Державному стандарті початкової загальної освіти та нових програмах з української мови для освітніх закладів з мовами навчання національних меншин.

Урахування соціальних запитів суспільства, реальних потреб представників національних меншин України у знанні державної мови та рівня навчання української мови в освітніх закладах із мовами викладання національних меншин спонукає до пошуку шляхів вирішення проблем, що стосуються методики компетентнісно орієнтованого навчання української мови як другої, неспорідненої, а отже, засвідчує актуальність наукового дослідження.

Об'єкт: процес навчання української мови у початкових класах закладів загальної середньої освіти з мовами викладання національних меншин.

Предмет: методика компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти з викладанням мовами національних меншин.

Мета дослідження – розроблення методики компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти з викладанням мовами національних меншин.

Реалізації мети сприяло виконання таких **завдань:**

- з'ясування особливостей компетентнісно орієнтованого навчання української мови як другої у початкових класах;
 - визначення психолого-педагогічних чинників і дидактико-педагогічних умов реалізації компетентнісного підходу у процесі навчання української мови;

- розробка й експериментальна перевірка методики компетентнісно орієнтованого навчання української мови в 1-4 класах закладів загальної середньої освіти з мовами викладання національних меншин;

- підготовка рукописів методичних рекомендацій щодо реалізації окремих аспектів методики компетентнісно орієнтованого навчання української мови як другої (неспорідненої) у початкових класах до друку:

підручників: Українська мова та читання: підручник для 3 класу з навчанням польською мовою закладів загальної середньої освіти;

Українська мова та читання: підручник для 4 класу з навчанням польською мовою закладів загальної середньої освіти;

методичних посібників:

«Компетентнісний підхід до формування в учнів 1-2 класів усного мовлення на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин»;

«Компетентнісний підхід до збагачення в учнів 3-4 класів словникового запасу з української мови в закладах загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин»;

методичних рекомендацій:

«Система вправ і завдань для формування в учнів 1-4 класів усного мовлення на уроках української мови у контексті компетентнісного підходу (для закладів загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин)»;

«Формування в учнів 3-4 класів умінь продуктивного мовленнєвого спілкування на уроках української мови в контексті компетентнісного підходу

(для закладів загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин)».

Теоретична основа дослідження. Теоретичним підґрунтям дослідження є основні положення компетентісно орієнтованого навчання у контексті проблеми мовної освіти, психології опанування другої мови. Так, у дослідженні спиралися на праці в галузі психології, психолінгвістики й лінгводидактики, що стосуються навчання іноземних мов та української як іноземної. Зокрема, роботи присвячені психології засвоєння другої мови (О. Беляєв, Л.Виготський, А. Супрун), психолінгвістики (О. Леонт'єв, І. Зимня), формування комунікативних умінь (І.Зимня, О.Леонт'єв, Ю. Пасов, І.Салістра, Е. Шубін), відбору змісту навчання (А.Є. Супрун) та проблем методики навчання (Б. Лапідус, Ю.Пасов, В. Редько, І.Салістра, А.Супрун, Б.Успенський, В.Цетлін, М.Шанський та ін.). У річищі досліджуваної проблеми важливими були роботи, що стосувалися підручникотворення (Г. Гранкін, І. Гудзик, І.Лернер, В.Редько, О.Савченко, О.Хорошковська, О. Хуторський), методиці навчання близькоспоріднених мов (О. Біляєв, Н. Пашківська, І. Гудзик, О. Хорошковська), формування ключових і предметних компетентностей (Н.Бібік, М. Вашуленко, І.Гудзик, Н.Голуб, О.Горошкіна, С.Караман, В.Краєвський, О.Овчарук, К. Пономарьова, В.Редько, О. Савченко, В.Хуторський, О. Хорошковська та ін.).

Методологічна основа дослідження. В основу методології дослідження покладено положення компетентісно орієнтованої парадигми освіти, теоретичні основи реалізації компетентісно орієнтованого навчання української мови у 1-4 класах з навчанням мовами національних меншин; системний комплексний підхід до осмислення й аналізу досліджуваної проблеми, знаходження шляхів її вирішення; тенденції розвитку сучасної мовно-літературної освіти.

Методи, що використовувалися у досягненні мети та завдань НД:

теоретичні: аналіз нормативних документів системи освіти, психологічної, психолінгвістичної, педагогічної і методичної літератури, дисертаційних досліджень, навчально-методичного забезпечення процесу навчання української мови в початкових класах закладів загальної середньої освіти з мовами викладання національних меншин та результатів навчально-пізнавальної і практичної діяльності учнів; теоретичне моделювання;

емпіричні: анкетування, опитування, бесіди з учнями, вчителями, представниками інших категорій педагогічних працівників, батьками; обсерваційні – цілеспрямоване спостереження за діяльністю учнів і вчителів у процесі навчання; педагогічний експеримент – констатувальний і формувальний; статистичні – опрацювання і порівняння результатів кількісного і якісного аналізу здобутих даних.

Наукова новизна здобутих результатів дослідження полягає в тому, що за характером і сутністю розглянутих проблем воно є першим, у якому здійснено комплексне розроблення компетентісних засад опанування української мови як другої учнями 1-4 класів закладів загальної середньої

освіти з навчанням мовами національних меншин, чим створено ґрунтовні теоретичні передумови для практичної реалізації якісно нового етапу розвитку мовної освіти: *уперше* визначено теоретичні засади навчання української мови як другої на засадах компетентнісного підходу учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин; *розроблено, науково обґрунтовано й експериментально перевірено* методику компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів початкових класів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин; *забезпечено подальший розвиток і збагачення* психолого-педагогічних і дидактико-методичних засад формування компетентнісних умінь учнів 1-4 класів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин з урахуванням їхніх вікових особливостей; загальнодидактичних і методичних принципів; міжпредметних зв'язків задля формування ключових компетентностей; використання і поєднання традиційних та інноваційних методів і прийомів навчання; підготовлено методичний супровід (підручники, посібники, статті), що сприятимуть ефективному впровадженню її.

Теоретичне значення дослідження визначається тим, що в ньому: осучаснено і збагачено психолого-педагогічні, лінгвістичні й методичні засади навчання української мови як другої учнями початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин на основі компетентнісного підходу; визначено й обґрунтовано засадничі принципи, оптимальні організаційні форми, методи, прийоми й засоби компетентнісного навчання української літературної мови, методики збагачення в учнів 1–4 класів словникового запасу з української мови як другої, методики формування усного україномовного мовлення учнів 1–2 класів на засадах компетентнісного підходу в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин; вперше розроблено науково обґрунтовану систему завдань і вправ, методику компетентнісного навчання української мови як другої учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин.

Практичне значення дослідження полягає в забезпеченні процесу навчання української мови в початковій школі з мовами навчання національних меншин підручниками та посібниками, підготовленими за результатами виконання наукового дослідження, зокрема: підручниками: «Українська мова та читання: для 3 класу з навчанням польською мовою», «Українська мова та читання: для 4 класу з навчанням польською мовою закладів загальної середньої освіти»; методичними посібниками: «Компетентнісний підхід до формування в учнів 1-2 класів усного мовлення на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин», «Компетентнісний підхід до збагачення в учнів 3-4 класів словникового запасу з української мови в закладах загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин»; методичними рекомендаціями: «Система вправ і завдань для формування в учнів 1-4 класів усного мовлення на уроках української мови у контексті компетентнісного підходу (для закладів загальної

середньої освіти з мовами навчання національних меншин)», «Формування в учнів 3-4 класів умінь продуктивного мовленнєвого спілкування на уроках української мови в контексті компетентнісного підходу (для закладів загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин)».

Результати дослідження можуть бути використані у практичній роботі учителів, для вдосконалення програм, розробки і створення підручників, посібників з навчання української мови в школах з мовами навчання національних меншин, а також у процесі професійної підготовки майбутніх учителів у системі післядипломної педагогічної освіти.

Експериментальна база дослідження – заклади загальної середньої освіти з румунською мовою навчання: Годинівський НВК Герцаївського р-ну Чернівецької обл., Горбівська ЗОШ Герцаївського р-ну Чернівецької обл.; заклади загальної середньої освіти з польською мовою навчання: № 10 м. Львова, Мостиська ЗОШ №3 Львівської обл., Городоцька ЗОШ Хмельницької обл.; НВК «МИР» м. Харкова.

Апробація і впровадження. Проміжні та кінцеві результати дослідження впроваджувалися в процес навчання української мови учнів 1-4 класів ЗЗСО з мовами навчання національних меншин експериментальних закладів відділу, для слухачів курсів в обласних інститутах післядипломної педагогічної освіти, студентам та викладачам кафедр початкової освіти педагогічних факультетів закладів вищої освіти.

Апробація й упровадження отриманих результатів НД здійснювалися також під час презентації експериментальних матеріалів на міжнародних і всеукраїнських конференціях, семінарах, круглих столах, на сайті Інституту педагогіки, на сторінці відділу навчання мов національних меншин і зарубіжної літератури в соціальній мережі Facebook.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Науково-дослідну роботу над колективною темою співробітники відділу здійснювали в три етапи.

У результаті **першого, аналітико-констатувального, етапу** досягнуто таких результатів:

- *з'ясовано* особливості компетентнісно орієнтованого навчання української мови як другої у початковій ланці освіти; *уточнено* цілі та завдання компетентнісно орієнтованого навчання української мови у початковій школі з навчанням мовами національних меншин відповідно до цілей і завдань сучасного етапу розвитку української освіти з урахуванням положень Нової української школи та Державного стандарту початкової освіти;

- *визначено* психолого-педагогічні чинники і дидактико-методичні умови удосконалення процесу навчання української мови;

- *з'ясовано* сутність ключових понять, зокрема «усне мовлення», яке включає орфоепічні навички, граматичні, аудіативні вміння, уміння діалогічного й монологічного мовлення; *окреслено* пріоритетність усного мовлення над писемним на початковому етапі навчання української мови в

ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин; виявлено відмінності між такими категоріями, як «спілкування» і «комунікація», уточнено поняття «слово» і «лексема», «лексика», «лексичне значення слова», *визначено* концептуальні засади, на яких базується дослідження: особистісно орієнтований, комунікативний і компетентнісний підходи до навчання мови;

організовано і проведено констатувальний експеримент, *здійснено* кількісно-якісний аналіз й *узагальнення* його результатів. Метою експериментальної роботи було вивчення стану навчання української мови як другої у закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин з позицій впровадження нових підходів до мовної освіти. Констатувальна частина експерименту передбачала вивчення практики навчання: аналіз шкільної документації, проведення спостережень на уроках української мови у 1-4 класах; проведення індивідуальних бесід з учнями й учителями, батьками, анкетування; проведення зрізових робіт з метою фіксації рівня навчальних досягнень здобувачів освіти з української мови.

З-поміж труднощів, з якими зіштовхуються під час навчання української мови, учителі виокремили такі:

1) недостатнє методичне забезпечення навчального процесу (50 % учителів):

– відсутність методичних розробок уроків для румуномовних шкіл (користуються розробками уроків української мови для українських шкіл);

– відсутні збірники диктантів, текстів для аудіювання з адаптованими текстами;

2) діти, які ростуть у суто румунському оточенні, приходять до школи взагалі не володіючи українською мовою (25 % учителів);

3) недостатня фахова підготовка (17 % учителів).

У школах, де освітній процес ведеться мовою, неспорідненою з українською, респонденти одноголосно висловилися, що 1 навчальний рік – найбільш оптимальна тривалість усного курсу. Однією з проблем під час проведення усного курсу є недостатня кількість дидактичного матеріалу.

Крім того, у процесі аналізу результатів констатувального експерименту було з'ясовано, що у практиці роботи ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин особливої уваги потребують уроки розвитку мовлення. У своїй більшості система завдань на таких уроках передбачає написання переказів і творів, а процес навчання мови розглядається поза спілкуванням. Робота, що націлена на формування продуктивного мовленнєвого спілкування, створення ситуативних завдань для комунікації лишаються не задіяними в освітньому процесі.

Результати зрізових робіт, що передбачали виявлення рівня навчальних досягнень здобувачів освіти з української мови, засвідчили їх неоднорідність. Так, у процесі перевірки аудіативних умінь молодших школярів були помічені коливання рівня сформованості зазначених умінь як в межах однієї вікової групи, так і в межах однієї школи. Для прикладу: кількість третьокласників з високим рівнем сформованості аудіативних умінь

коливається від 0% (Молницька ЗОШ) до 81,8% (Горбівська ЗОШ Чернівецької обл.). У той же час у межах однієї школи (Горбівська ЗОШ) зафіксовано кількість учнів з високим рівнем сформованості аудіативних умінь від 11,1% (2 клас) до 82,6% (4 клас). Наведені дані спонукають до висновків про те, що у класі, де вчитель систематично проводить роботу, спрямовану на формування умінь сприймати на слух текст і розуміти його, учні характеризуються високим і достатнім рівнем розвитку аудіативних умінь.

Подібні коливання спостерігаються у рівнях сформованості словникового запасу здобувачів освіти, умінь монологічного й діалогічного мовлення.

Отримані дані у результаті проведення констатувальної частини педагогічного експерименту підтверджують важливість і необхідність розроблення методики компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин;

- *визначено* концептуальні засади конструювання компетентнісно орієнтованого підручника з української мови та читання, добрано навчальний матеріал до змісту підручника, його структурування здійснювалися на основі компетентнісно-орієнтованого підходу до навчання;

- *визначено* підходи до розробки дидактико-методичних засад компетентнісно орієнтованого навчання, що відображено у методичних посібниках із формування в учнів 1-2 класів усного мовлення на уроках української мови, збагачення в учнів 3-4 класів словникового запасу з української мови, методичних рекомендацій з формування в учнів 3-4 класів умінь продуктивного мовленнєвого спілкування на уроках української мови та системи вправ і завдань для формування в учнів 1-4 класів усного мовлення на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин;

- *підготовлено і подано* для участі в Конкурсі рукопис підручника української мови для 3 класу ЗЗСО з навчанням польською мовою.

Результати **другого, формувально-коригувального**, етапу такі:

- *визначено* теоретичні засади методики збагачення в учнів 1–4 класів словникового запасу з української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин;

- *розроблено* зміст методики збагачення в учнів 3–4 класів словникового запасу з української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин;

- *розроблено* методику формування усного україномовного мовлення учнів 1–2 класів на засадах компетентнісного підходу (для ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин), апробація якої здійснюється у 2020/2021 навчальному році;

- *підготовлено* матеріали для проведення формувального експерименту у 2020/2021 навчальному році з впровадження розробленої методики формування

усного україномовного мовлення учнів 1–2 класів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин;

- *створено* online ресурс (сайт) з матеріалами для проведення формувального експерименту у 2020/2021 навчальному році з методики формування усного україномовного мовлення учнів 1–2 класів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин. Покликання:

<https://sites.google.com/view/usne-movlennia>;

- *визначено* основні принципи добору вправ і завдань для формування навичок і вмінь усного мовлення на уроках української мови як державної, а саме: загальнодидактичні та лінгводидактичні; уточнено їх зміст;

- *розроблено* систему вправ і завдань для формування в учнів 1–4 класів усного мовлення на уроках української мови в ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин;

- *доведено* припущення: розроблена система вправ і завдань для формування в учнів 1–4 класів усного мовлення на уроках української мови в ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин сприяє формуванню й розвитку вмінь учнів, необхідних і достатніх для слухання та розуміння текстів; складанню усних монологічних і діалогічних висловлювань у різних ситуаціях і сферах спілкування; умінь правильно вимовляти звуки української мови відповідно до загальноприйнятих орфоепічних норм; доцільно використовувати мовні засоби залежно від сфери та ситуації спілкування;

- *проведено* анкетування педагогів з метою з'ясування їхнього бачення переваг компетентісно орієнтованого навчання; особливостей компетентісно орієнтованого навчання української мови та літературного читання; чинників, які впливають на успішність упровадження методики компетентісно орієнтованого навчання української мови; форм, методів і засобів навчання, оптимальних для компетентісно орієнтованого навчання української мови; відповідності сучасних підручників з української мови для закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин вимогам компетентісного підходу та ін.

- *розроблено* методику побудови компетентісно орієнтованого змісту підручника «Українська мова і читання» 4 клас для шкіл загальної середньої освіти з польською мовою навчання;

- *проведено* анкетування та інтерв'ювання педагогів для з'ясування рівнів словникового запасу учнів; методів, прийомів, найбільш ефективних для збагачення словникового запасу учнів з української мови; тематики лексики, доцільної для вивчення у 1 класі, 2 класі, 3 класі, 4 класі; найбільш доцільного способу подання завдань для збагачення словникового запасу школярів; виявлення проблем та перспектив у здійсненні словникової роботи, збагаченні словникового запасу з української мови учнів початкових класів;

- *проведено* анкетування учнів 4 класу з метою визначення уподобань школярів щодо мови, обраної для спілкування із батьками та друзями; тематики для збагачення словникового запасу; наявності мотивації до здійснення перекладу слів, речень, тексту та ін.;

- *здійснено* спостереження за процесом словникової роботи під час уроків у 4 класі (загальноосвітня школа I–III ступенів з польською мовою навчання м. Городок);

- *скориговано* зміст експериментальних підручників і посібників за результатами апробації;

- *проведено* анкетування педагогів з метою з'ясування того, чи достатньо уваги приділено роботі з формування умінь усного мовлення в чинних підручниках з української мови; яких саме завдань бракує в підручниках для формування мовленнєвих умінь учнів; які вправи й завдання для формування умінь усного мовлення педагоги використовують під час уроків української мови; формуванню яких умінь усного мовлення доцільно приділяти більше уваги та ін.

- *здійснено* інтерв'ювання учителів для з'ясування їхніх зауважень і побажань, окреслення перспектив щодо розвитку мовлення учнів 1 класу;

- *спрогнозовано*, що результати дослідження матимуть основоположне значення для підвищення рівня усного мовлення в учнів 1–4 класів на уроках української мови в ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин;

- *спрогнозовано*, що впровадження результатів експериментально-дослідної роботи за темою «Методика компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин» сприятиме:

✓ оптимізації освітнього процесу;

✓ підвищенню якості освіти відповідно до завдань сучасного українського суспільства й особистісних інтересів і запитів учнів.

Результати **третього**, *узагальнювально-впроваджувального*, етапу:

– *упроваджено* експериментальну методику в школи України, що сприяло реалізації таких освітніх завдань: а) формування внутрішньої мотивації щодо вивчення української мови; б) виховання ціннісного ставлення до державної мови, спілкування нею; в) збагаченню активного й пасивного словника з української мови учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин, що позитивно вплинуло на формування комунікативних умінь і навичок учнів, розуміння й засвоєння змісту навчальних текстів; *упроваджено* методичні рекомендації щодо формування в учнів 1-2 класів усного мовлення на уроках української мови, до складу яких входять, зокрема, опис та приклади практичної імплементації активних та інтерактивних методів і прийомів формування усного мовлення учнів (проблемної розповіді, полілогу, мозкового штурму, асоціативного куща, презентації, незакінченого речення, методу проєктів, case-методу, мікрофона, крісла автора, інсценізації, рольової гри, кубування та дидактичної гри); пам'ятки для вчителів щодо формування усного мовлення у 1-2 класах початкової школи. Запропоновані методи та прийоми відповідають компетентісному, діяльнісному, особистісно-орієнтованому а також інтегративному, комунікативно-когнітивному, міжкультурному та текстоцентричному підходам до вивчення української мови як державної. Вони

можуть бути використані для реалізації міжпредметної інтеграції в мовно-літературній освітній галузі та для впровадження використання української мови як засобу опанування змісту немовних предметів (наприклад, математики, образотворчого/музичного мистецтва, дизайну та технології тощо), що корелює з догмами багатомовної освіти;

- у результаті впровадження експериментальної методики під час спостереження на уроках української мови, спілкування з учителями виявлено: зростання інтересу учнів до порівняння лексичного матеріалу української та рідної мов, виконання підстановчих і трансформаційних вправ (на матеріалі словосполучень, речень, текстів), конструювання слів з букв або складів, використання учнями словникового запасу з української мови;

- у результаті апробації матеріалів посібника виявлено, що використання пропонованих методичних рекомендацій значно сприяє формуванню емоційно-комфортного освітнього середовища та ситуації успіху для кожного учня класу – а отже, мотивуватиме клас до опанування державною мовою;

- доведено припущення: використання у навчанні української мови системи вправ і завдань, покладених в основу експериментальної методики збагачення в учнів 3-4 класів словникового запасу з української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншинна засадах компетентнісного підходу сприяє відпрацюванню правильної вимови слів та їх запису, уживання слів під час спілкування, здатності до продукування слів, словосполучень, речень, текстів із вивченими словами; система запропонованих методів та прийомів формування усного мовлення учнів на уроках української мови відповідає засадам компетентнісного підходу до навчання та сприяє оволодінню учнями державною мовою у контексті усної комунікації.

У процесі експериментального навчання підтверджено доцільність:

- урахування різнорідності мовного середовища (мови, якою учні спілкуються у закладі загальної середньої освіти під час перерв, у сім'ї, у громадському транспорті тощо) та уподобань здобувачів освіти щодо мов для вивчення, рівня сформованості мотивації до вивчення української мови, обсягу пасивного й активного словника учнів з української мови на момент початку навчання у ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин; ознайомлення учнів із новими словами, слоформами, словосполученнями; застосування різних видів семантизації слів; упровадження розроблених методичних рекомендацій 1) сприяє засвоєнню учнями знань з української мови та мовлення, формуванню умінь та навичок використання цих знань у стандартних та нестандартних ситуаціях, 2) формує вміння усно висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, 3) розвиває бажання вчити державну мову, відчуття її краси та цінності, усвідомлення її ролі в ефективному спілкуванні та культурному самовираженні, 4) формує готовність вживати українську мову в різних життєвих ситуаціях;

- упроваджено в освітній процес науково обґрунтований й експериментально апробований методичний посібник «Компетентнісний підхід до формування в учнів 1-2 класів усного мовлення на уроках української мови в

зкладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин» та відповідний online ресурс (сайт) для вчителів початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин, де розміщені методичні матеріали щодо формування усного мовлення учнів 1-2 класів на уроках української мови на засадах компетентнісного підходу. Покликання: <https://sites.google.com/view/usne-movlennia>

- *установлено*, що в результаті упровадження в освітній процес розробленої методики збагачення в учнів 3-4 класів словникового запасу з української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин на засадах компетентнісного підходу здійснюється позитивний вплив на формування лексичної компетентності учнів, – здатності до ідентифікації вивчених слів у процесі сприймання мовлення, читання та слухання текстів, їх використання у процесі усного та письмового спілкування; комунікативної компетентності, – що відображається у встановленні контактів та ефективній міжособистісній взаємодії; мовленнєвої компетентності, – що позитивно впливає на потенційні можливості учнів для створення висловлень;

- *упроваджено* в освітній процес матеріали методичних посібників «Компетентнісний підхід до збагачення в учнів 3-4 класів словникового запасу з української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин» (авт. Шевчук Л.М), «Компетентнісний підхід до формування в учнів 1-2 класів усного мовлення на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин» (авт.: С.Караман, О.Караман, І.Ліпчевська), «Формування в учнів 3-4 класів умінь продуктивного мовленнєвого спілкування на уроках української мови в контексті компетентнісного підходу (для закладів загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин)» (авт. К.Ладоня), «Система вправ і завдань для формування в учнів 1-4 класів усного мовлення на уроках української мови у контексті компетентнісного підходу (для закладів загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин)» (авт. Т.Хорошковська-Носач);

- *підготовлено й видрукувано*: підручники Українська мова та читання: для 3 класу з навчанням польською мовою», «Українська мова та читання: для 4 класу з навчанням польською мовою закладів загальної середньої освіти».

ВИСНОВКИ

Відповідно до визначених завдань НД за темою «**Методика компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин**» у (2019—2021 рр.) на основі аналізу психолого-педагогічної літератури, законодавчих документів у царині освіти, директивних матеріалів МОН України, здобутків вітчизняної та зарубіжної

шкільної практики було зроблено висновки про актуальність і перспективність обраної теми.

Актуальність НД «Методика компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин» зумовлюється завданнями реформування української шкільної освіти, переходом на нову компетентісно орієнтовану освітню модель, яка представлена в Концепції нової української школи, законодавчо та нормативно закріплена в законах «Про освіту» та «Про загальну середню освіту», в новому Державному стандарті початкової освіти.

Згідно з визначеними у 2019 р. загальною програмою дослідження завданнями НД з теми «Методика компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин» співробітники відділу досягли таких результатів:

1. Відповідно до *першого* завдання дослідження було з'ясовано особливості компетентісно орієнтованого навчання української мови як державної учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин, що виявляються у змістовому і технологічному аспектах. Здійснений аналіз дозволив визначити підходи до розробки дидактико-методичних засад компетентісно орієнтованого навчання української мови як другої, *розроблено* методика компетентісно-орієнтованого навчання з урахуванням завдань сучасного етапу розвитку мовно-літературної галузі української освіти. Методика компетентісно орієнтованого навчання української мови як другої в початковій школі з мовами навчання національних меншин включає принципи (мотиваційного забезпечення освітнього процесу; текстоцентричний; ціннісного орієнтування; життєвої доцільності й дієвості знань; активізації пізнавальної діяльності учнів; спрямування навчання на всебічний і гармонійний розвиток; співробітництва і взаємної підтримки; активності особистості; індивідуалізації; органічної єдності людини, мовлення і процесу навчання), форми (індивідуальна, парна, групова робота), методи (ситуаційний, діалогівання, комплексних вправ на основі тексту; проблемний, самостійної роботи з джерелами інформації), засоби (карти пам'яті, колажі, компетентісно орієнтовані завдання тощо), систему вправ і завдань, спрямовану на формування в учнів 1-4 класів предметної та ключових компетентностей на уроках української мови як другої.

Спілкування державною мовою, яка є відображенням і невід'ємним складником національної культури українського народу, – не лише життєва необхідність, а й обов'язок кожного громадянина України, тому процес навчання її має бути нерозривно пов'язаним із засвоєнням культури народу, а отже, є нагальна потреба посилення національно-культурного компонента шкільної мовної освіти. Головне завдання вчителя полягає в актуалізації кумулятивної функції мови і сприянні становленню кожного учня як повноцінного громадянина України. Коригування змісту шкільного курсу

української мови має сприяти забезпеченню дієвості суспільних функцій мови, кращому репрезентуванню її можливостей.

Визначено психолого-педагогічні умови формування ключових і предметних компетентностей учнів початкових класів шкіл з мовами навчання національних меншин у процесі вивчення української мови як другої на основі комунікативно-когнітивного, особистісно-діяльнісного, культурологічного та текстоцентричного підходів до навчання; Зокрема важливими чинниками є урахування принципу свідомості та творчої активності учнів за керівної ролі вчителя, рівень володіння українською мовою вчителем, рівень сформованості лінгвометодичних компетенцій вчителя, мотиваційної готовності учнів та батьків, наявність якісного методичного супроводу, принцип наочності, методичний принцип взаємозв'язку навчання двох мов. Ефективність навчання можлива за умови системного і комплексної реалізації визначених принципів, підходів та методів. Важливими умовами визначено забезпечення україномовного розвивального потенціалу мовленнєвого середовища класу; наявність позитивних емоційних стимулів в навчанні української мови; максимальне занурення дітей в активну україномовну мовленнєву діяльність; усвідомлене засвоєння дітьми української мови, систему вправ, усвідомлення української мови як державної, системне використання мовленнєвих опор.

3. Розроблено й експериментально перевірено методику компетентісно орієнтованого навчання української мови як другої в 1-4 класах закладів загальної середньої освіти з мовами викладання національних меншин, що сприяло реалізації таких освітніх завдань: а) формування внутрішньої мотивації щодо вивчення української мови як державної; б) виховання ціннісного ставлення до державної мови, спілкування нею; в) збагаченню активного й пасивного словника з української мови учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин, що позитивно вплинуло на формування комунікативних умінь і навичок учнів, розуміння й засвоєння змісту навчальних текстів.

4. Підготовлено методичні рекомендації і методичні посібники щодо реалізації окремих аспектів методики компетентісно орієнтованого навчання української мови як другої у початковій ланці освіти.

Добір навчального матеріалу до змісту підручників і посібників здійснювався на компетентісних засадах.

Головними характеристиками підручників і посібників є спрямованість на практичне оволодіння мовою як засобом спілкування, на опанування учнями комплексом важливих, особистісно значущих способів діяльності, які є соціально затребуваними та дозволяють учням ефективно діяти у життєвих типових ситуаціях.

Система вправ розроблених підручників і посібників підпорядковується передовсім завданню формування ключової комунікативної компетентності, яка передбачає готовність до ефективної комунікативної взаємодії в різних сферах і ситуаціях, що відповідає досвіду, інтересам, віковим і психологічним особливостям учнів початкової школи;

В основу концепції підручника було покладено положення, що як особливий жанр навчальної літератури підручник української мови і читання – це теоретико-практичне видання для учнів, побудоване відповідно до загальнодидактичних принципів навчання, а також з урахуванням специфічних принципів, насамперед комунікативної спрямованості, діалогізації суб'єктів навчання, соціокультурної відповідності, що забезпечує реалізацію сучасних підходів до навчання української мови

Ефективна реалізація експериментальної методики навчання української мови як другої учнів початкової з використанням підручника й авторських посібників для вчителя залежала від урахування психолого-педагогічних засад, зокрема підходів до навчання, загальнодидактичних та специфічних принципів навчання української мови як другої.

За результатами дослідження підготовлено і упроваджено в освітній процес матеріали *методичних посібників* (2):

«Компетентнісний підхід до збагачення в учнів 3-4 класів словникового запасу з української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин» (авт. Шевчук Л.М);

«Компетентнісний підхід до формування в учнів 1-2 класів усного мовлення на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин» (авт.: С.Караман, О.Караман, І.Ліпчевська);

методичних рекомендацій (2):

«Система вправ і завдань для формування в учнів 1-4 класів усного мовлення на уроках української мови у контексті компетентнісного підходу (для закладів загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин)» (авт. Т.Хорошковська-Носач);

«Формування в учнів 3-4 класів умінь продуктивного мовленнєвого спілкування на уроках української мови в контексті компетентнісного підходу (для закладів загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин)» (авт. К.Ладоня).

Підготовлено й видруковано підручники:

Українська мова та читання: для 3 класу з навчанням польською мовою», «Українська мова та читання: для 4 класу з навчанням польською мовою закладів загальної середньої освіти» (авт.: Н.Богданець-Білоskalенко).

Опубліковано 199 праць. З них – 32 статті, зокрема 3 індексовані у Scopus і Web of Science, 136 тез, методичних посібників – 4, підручників – 8, освітніх навчальних програм – 6, навчальних посібників - 12.

Експериментальна база дослідження – заклади загальної середньої освіти з румунською мовою навчання: Годинівський НВК Герцаївського р-ну Чернівецької обл., Горбівська ЗОШ Герцаївського р-ну Чернівецької обл.; заклади загальної середньої освіти з польською мовою навчання: № 10 м.Львова, Мостиська ЗОШ №3 Львівської обл., Городоцька ЗОШ Хмельницької обл.; заклади загальної середньої освіти з російською мовою навчання: НВК «МИР» м. Харкова.

Заклади вищої педагогічної освіти, заклади післядипломної педагогічної освіти.

Соціальний ефект

Результати дослідження спрямовані на підвищення рівня україномовної компетентності учнів початкових класів закладів освіти з навчання мовами національних меншин шляхом вдосконалення методики навчання української мови як другої на засадах компетентнісного підходу; забезпечення ролі української мови як державної та можуть бути використані для створення підручників, навчальних і методичних посібників.

Прикладні результати дослідження

1. Богданець-Білоskalенко Н.І. Українська мова та читання: підручник для 4 класу з навчанням польською мовою закладів загальної середньої освіти. – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 100 с. (з грифом МОН)

2. Богданець-Білоskalенко Н.І. Українська мова та читання: підручник для 4 класу з навчанням польською мовою закладів загальної середньої освіти. – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 104 с. (з грифом МОН)

3. Методичний посібник: «Компетентнісний підхід до збагачення в учнів 3-4 класів словникового запасу з української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин» (авт. Шевчук Л.М) - препринт.

4. Методичний посібник: «Компетентнісний підхід до формування в учнів 1-2 класів усного мовлення на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин» (авт.: С.Караман, О.Караман, І.Ліпчевська) - препринт.

5. Методичні рекомендації: «Система вправ і завдань для формування в учнів 1-4 класів усного мовлення на уроках української мови у контексті компетентнісного підходу (для закладів загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин)» (авт. Т.Хорошковська-Носач) - препринт.

6. Методичні рекомендації: «Формування в учнів 3-4 класів умінь продуктивного мовленнєвого спілкування на уроках української мови в контексті компетентнісного підходу (для закладів загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин)» (авт. К.Ладоня) - препринт.

Апробація результатів досліджень здійснювалася шляхом участі співробітників у 61 науково-практичному заході:

У 2019р.: 6 міжнародних конференцій (м. Київ, м.Ізмаїл, Кам'янець-Подільський, м.Катовіце, Польща), 3 міжнародних симпозиумах (м.Чернівці, м.Ізмаїл, м.Яси, Румунія), 8 всеукраїнських конференціях (м. Київ, м.Луцьк, м.Ніжин), 3 міжнародних науково-практичних семінарах (м.Чернівці, м.Кам'янець-Подільський). - 20

У 2020 р.: у 9 міжнародних конференціях (м. Київ, м. Ізмаїл, м.Львів, м.Бердянськ, м. Біла Церква, м.Бухара, Узбекистан), 1 міжнародному науково-методичному семінарі (м. Київ – Луцьк - Варшава); 11 всеукраїнських конференціях (м.Київ, м.Полтава, м.Херсон, м.Київ-Івано-Франківськ, м.Ніжин, м.Запоріжжя, м.Кам'янець-Подільський); 1 всеукраїнському науково-

практичному семінарі (м. Кам'янець-Подільський); роботі 1 круглого столу (м. Київ).

У 2021 р. – у 8 міжнародних конференціях (м. Київ, м. Київ- Івано-Франківськ, м. Луцьк, м. Ніжин, м. Чернівці, м. Львів); 1 міжнародній координаційній зустрічі Ради Європи з питань національних меншин; 7 всеукраїнських конференціях (м. Київ, м. Полтава, м. Запоріжжя); у 1 методичному семінарі (м. Чернівці); 1 тренінгу (м. Одеса). Співробітники відділу є організаторами трьох конференцій та одного освітнього тренінгу для вчителів шкіл з мовами навчання національних меншин Одеської області.

СПИСОК ОСНОВНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ за 2019-2021 рр.

I. НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ

Монографії

Частини колективних монографій

1. Богданець-Білоskalенко Н. Особливості дистанційного навчання української мови в школах з навчанням мовами національних меншин. *Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи*. Аналітико-методичні матеріали / кол. автор.; за заг. ред. О.М.Топузова ; укл. М.В.Головко. Київ, 2021. С. 66-72

2. Шевчук Л. До питання про диференціацію навчання у країнах Європи: від найдавніших часів до епохи Відродження. *Розвиток сучасної освіти і наук: результати, проблеми, перспективи*: Том V: Динаміка наукових та освітніх досліджень в умовах пандемії. / за наук. редакцією Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький. Конін – Ужгород – Херсон, 2021. С. 307-318.

Збірники наукових праць, матеріалів і тез доповідей конференцій

1. Україно моя вишивана : етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки : зб. тез Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції, 21 травня 2020 р. / за наук. ред. д. пед. наук Н. І. Богданець-Білоskalенко (електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2020.

2. Навчання української мови та мов національних меншин учнів закладів загальної середньої освіти в контексті компетентнісного підходу : збірник тез Всеукраїнської наукової конференції, Київ, 21 квітня 2021 р. / за наук. ред. д. пед. наук Н. І. Богданець-Білоskalенко (електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2021. 100 с. URL: <https://sites.google.com/view/ukrmovnazmensh/%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D1%82%D0%B5%D0%B7-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97?authuser=0>.

3. Україно моя вишивана : етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки : зб. тез II Міжнародної онлайн-конференції, 20 травня

2021 р. / за наук. ред. д. пед. наук Н. І. Богданець-Білоskalенко (електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2021. 137 с.

II. ВИРОБНИЧО-ПРАКТИЧНА ПРОДУКЦІЯ

Методичні посібники

Підготовлено до друку:

1. Рукопис методичного посібника «Компетентнісний підхід до формування в учнів 1-2 класів усного мовлення на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин» (авт. Караман С. О., Караман О. В., Ліпчевська І. Л.).

2. Рукопис методичного посібника «Компетентнісний підхід до збагачення в учнів 3-4 класів словникового запасу з української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин» (авт. Шевчук Л.М.).

Методичні рекомендації

Підготовлено до друку:

1. Рукопис методичних рекомендацій: «Система вправ і завдань для формування в учнів 1-4 класів усного мовлення на уроках української мови у контексті компетентнісного підходу (для закладів загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин)» (авт. Т.Хорошковська-Носач).

2. Рукопис методичних рекомендацій: «Формування в учнів 3-4 класів умінь продуктивного мовленнєвого спілкування на уроках української мови в контексті компетентнісного підходу (для закладів загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин)» (авт. К.Ладоня).

III. НАВЧАЛЬНА ПРОДУКЦІЯ

Освітні і навчальні програми

1. Літературне читання. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти з російською мовою навчання. 3-4 класи. / Кохно Т.Н. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>.

2. Румунська мова. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання / Пілігач О.Г., Заремба Л.В., Істратій М.Л. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>.

3. Українська мова і літературне читання для закладів загальної середньої освіти з польською мовою навчання. 3-4 клас : навчальна програма / Яновицька Н.І., Шевчук Л.М. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

4. Українська мова. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин (молдовською, румунською,

угорською). 3-4 класи / О.М. Петрук. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>.

5. Українська мова. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти з російською мовою навчання. 3-4 класи. / Кохно Т.Н. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>.

6. Читаємо. Розуміємо. Творимо : навчальна програма курсу за вибором. 2-4 (1-4 класи) / Шевчук Л.М. URL: http://www.undip.org.ua/news/library/navch_program_detail.php?ID=9285

Підручники

1. Богданець-Білоskalенко Н. Літературне читання 2 клас : Київ: «Грамота», 2019. 128 с. (з грифом МОН).

2. Богданець-Білоskalенко Н. Українська мова та читання: підручник для 3 класу з навчанням польською мовою закладів загальної середньої освіти. – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 100 с. (з грифом МОН).

3. Богданець-Білоskalенко Н. Літературне читання 3 клас : Київ: «Грамота», 2020. 128 с. (з грифом МОН).

4. Богданець-Білоskalенко Н. Українська мова та читання: підручник для 4 класу з навчанням польською мовою закладів загальної середньої освіти. – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 104 с. (з грифом МОН).

5. Богданець-Білоskalенко Н., Шумейко Ю. М. Українська мова та читання : підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Частина 2. Київ : Грамота, 2021. 164 с. (з грифом МОН).

6. Кохно Т., Хорошковська Т. «Літературне читання» 5 клас (для ЗНЗ з румунською мовою навчання) : підручник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2019. 160 с.

7. Кохно Т., Хорошковська Т. Літературне читання : підруч. для 5 кл. закладів загальної середньої освіти з навч. польською мовою. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2019. 160 с.

8. Петрук О. Українська мова : підруч. для 2 кл. закл. заг. серед. осв. з навч. румун. мов. (у 2-х частинах, з аудіосупроводом) : Ч. 1, з аудіосупроводом / О. Петрук. Львів : Світ, 2019. 128 с. (Ч. 2. 112 с.).

9. Петрук О. Українська мова. 5 клас (для ЗНЗ з румунською мовою навчання): підручник/ Оксана Петрук. — К.: КОНВІ ПРІНТ, 2019. — 112 с.

10. Пілігач О., Магас Г., Скрипа О. Румунська мова та читання : підручник для 2 класу з навчанням румунською мовою закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах) : Частина 1 / О.Г. Пілігач, Г.І. Магас, О.К. Скрипа. Львів : Світ, 2019. 128 с. (Ч. 2. 128 с.).

11. Яновицька Н., Шевчук Л. Українська мова : підруч. для 5 кл. закл. заг. серед. осв. з навч. польськ. мовою. К. : КОНВІ ПРІНТ, 2019. 112 с.

Навчальні посібники (навчально-методичні, навчально-наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)

1. Bogdanets-Biloskalenko N., Surnyk M., Shumeiko Yu. Zeszyt ćwiczeń z ukrainoznawstwa. Podróż po Ukrainie. Dla IV klasy szkół podstawowych. Część druga. Walc : Wydawnictwo Fundacji Proswita. 2021. 80 s.

2. Богданець-Білоskalенко Н., Дудар О. Музей Бориса Грінченка як приклад новітньої освітньої практики університету. *Грінченківські етюди*. Навчально-методичний посібник/ за ред. М. Войцехівського, С. Уфімцевої. К., 2019. С. 161-167.

3. Богданець-Білоskalенко Н., Фідкевич О. Книжка для додаткового читання. 2 клас: навч. посібн. для закл. загальн. середн. освіти з навч. мовами нац. меншин. Київ: Грамота, 2021. 112 с. (з грифом МОН).

4. Богданець-Білоskalенко Н., Фідкевич О. Книжка для додаткового читання. 3 клас: навч. посібн. для закл. загальн. середн. освіти з навч. мовами нац. меншин. Київ: Грамота, 2021. 80 с.

5. Богданець-Білоskalенко Н., Шумейко Ю. Читання: книжка для вчителя (3 клас). Київ : Грамота, 2020. 224 с. (з грифом МОН).

6. Богданець-Білоskalенко Н., Шумейко Ю. «Українська мова та читання» підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Частина 2. Київ : Грамота, 2020. 164 с. (з грифом МОН).

7. Богданець-Білоskalенко Н., Шумейко Ю. Зошит з читання. 3 клас. Київ : Грамота, 2020. 64 с. (з грифом МОН).

8. Богданець-Білоskalенко Н., Шумейко Ю. Книжка для додаткового читання. 3 клас. Київ : Грамота, 2020. 128 с. (з грифом МОН).

9. Богданець-Білоskalенко Н., Романюк С. Стежинка у світ читання (додаткове читання) для 3 класу закл. заг. середн. освіти. Київ : Педагогічна думка, 2021. 112 с.

10. Богданець-Білоskalенко Н., Фідкевич О. Антологія «Пригоди і подорожі». 7 клас. Серія: Шкільна бібліотека. Київ : Грамота, 2020. 198 с. (з грифом МОН).

11. Фідкевич О., Богданець-Білоskalенко Н. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа : теорія і практика формування оцінювання у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти». Київ : Генеза, 2020. (з грифом МОН).

IV. ДОВІДКОВА ПРОДУКЦІЯ

Бібліографічний покажчик

1. Бібліографічний покажчик науково-методичних праць відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України (2004–2019 рр.) / упор. : Т. П. Хорошковська. (електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2019. 46 с.

V. СТАТТІ

Статті, індексовані у Scopus і Web of Science Core Collection, з них у зарубіжних виданнях:

1. Shevchuk L. Revising the use of differentiation in students' work with texts in the context of Ukrainian-polish bilingualism. *Cognitive Studies*. 2021. №21. С.1-13. DOI: <https://doi.org/10.11649/cs.2468>.

URL: <https://ispan.waw.pl/journals/index.php/cs-ec/issue/view/127/showToc>.

2. Караман О., Бахов І., Коваленко О., Горошкіна О., Степаненко О. (2021) *Transformational influence of the foundations of social semiotics on approaches to language teaching* Laplage em Revista (International), n.3С (Vol. 7). с. 264-271.

URL: <https://laplageemrevista.editorialaar.com/index.php/lpg1/article/view/1617>

3. Богданець-Білоskalенко Н., Горошкіна О., Коваленко О. Шляхи вдосконалення методичної підготовки майбутніх учителів-словесників до реалізації компетентнісного підходу. *Българский език*. 2020. № 4. (англ. мовою).

URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721694/>

Статті у зарубіжних виданнях, що індексуються в інших наукометричних базах:

1. Караман С., Караман О., Богданець-Білоskalенко Н. Реалізація полікультурних засад у змісті українськомовної освіти шкіл для національних меншин. *Două decenii de la înființarea specializării Limba și literatura ucraineană la Facultatea de Litere – Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca: volum aniversar* / ed.: Ioan Herbil, Mihaela Herbil. – Cluj-Napoca : Casa cărții de știință, 2020. С. 343–351.

2. Петрук О. Основні принципи відбору змісту україномовної освіти у школах з навчанням румунською мовою / Охана PETRUK Principii de bază pentru selectarea conținutului educației ucraineană în școlile cu limba română de predare. *Volumul cu lucrări ale participanților la Simpozionul Internațional „Portrete de dascăli”*, ediția XIII-XIV, 2019. Volumul II, partea a III-a (M-R), august 2019. P.108-110.

3. Петрук О. Соціокультурна складова мовної освіти в умовах поліетнічного середовища. *Міжнародний симпозиум «Толерантність та міжкультурна комунікація»* / Охана PETRUK. Componenta socioculturală a educației limbilor într-un mediu multi-etnic. *Simpozionului Internațional “Toleranța și comunicare intercultural”*, ediția a IX-a, 22 iulie 2019. P. 112-116.

4. Пілігач О. Зміст підручників «Румунська мова. Буквар» та «Румунська мові і читання» у школах України з навчанням румунською мовою / Piligaci E.G. Conținutul manualelor „Limba română. Abecedar” și „Limba română și citirea” în școlile cu predare în limba română din Ucraina. *Volumul cu lucrări ale participanților la Simpozionul Internațional „Portrete de dascăli”*, ediția XIII-XIV, 2019. Volumul II, partea a III-a (M-R), august 2019. P.111-112.

Статті, внесені до переліку наукових фахових видань України:

1. Lipchevska I. Visualization of information : experience of soviet innovative teachers and its actual prospects in educational process. *Український педагогічний журнал*, 2020. № 2. С. 35–41. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721123/> (англ. мовою).
2. Богданець-Білоskalенко Н., Сиротич Н. Розвиток дрібної моторики рук у молодших школярів із синдромом Вільямса засобами літературно-музичної творчості (на основі творів Н.Забіли). *Науковий вісник ІДГУ*, 2019. № 44. С. № 45. С.18-23.
3. Богданець-Білоskalенко Н., Гавриленко Т. The Relevance of Y.F. Chepiha's Ideas in the Context of Modern Primary Education Development in Ukraine. *Український педагогічний журнал*, 2020. № 4. С. 207–214.
4. Богданець-Білоskalенко Н., Фідкевич О. Форми зворотного зв'язку у процесі формування оцінювання. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2021. Вип. 30 (1-2021). С. 115-125. URL: https://lib.iitta.gov.ua/725417/1/%D0%9C%D0%90%D0%9A%D0%95%D0%A2_2021_1%20%D0%B2%D0%B0%D1%80%206-115-125.pdf
5. Кохно Т. Формування мовленнєвої компетентності в учнів 3-4 класів на уроках розвитку мовлення у ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин. *Українська мова і література в школі*. 2019. №5. С. 61-64.
6. Ладоня К. Мовні ознаки спілкування в соцмережі «Facebook». *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. № 39. Т. 2. С. 106–110. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/39-2-18>
7. Петрук О., Кохно Т. Підручник української мови як засіб формування мовленнєвої компетентності в учнів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин *Проблеми сучасного підручника*. 2019. Випуск 23. Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 208-217.
8. Фідкевич О., Богданець-Білоskalенко Н. Зміст і функції багатомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти з навчанням мов національних меншин. *Український педагогічний журнал*, 2020. № 3. С. 66–74. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722030/>
9. Хорошковська Т. Формування умінь усного мовлення в молодших школярів – представників національних меншин на уроках української мови. *Проблеми сучасного підручника*. 2019. Випуск 23. Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 286-291.
10. Хорошковська-Носач Т. Особливості реалізації компетентнісного підходу в підручнику української літератури для 5 класу закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин. *Проблеми сучасного підручника*. 2021. Вип. 26. С. 262–270. URL: <http://ipvid.org.ua/vypusk-26/Zmist26.php>; http://ipvid.org.ua/vypusk-26/Statti_2021_26/%D0%A2%D0%B5%D1%82%D1%8F%D0%BD%D0%B0%20%D0%A5%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D

[1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0-%D0%9D%D0%BE%D1%81%D0%B0%D1%87.pdf](http://lib.iitta.gov.ua/726256/); <http://lib.iitta.gov.ua/726256/>.

11. Шевчук Л. Вправи і завдання для словникової роботи учнів 1 класу ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин у підручниках з української мови. *Проблеми сучасного підручника*. 2019. Випуск 23. Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 292-305.

12. Шевчук Л. Сутність та специфіка поняття «диференціація навчання»: інформація для ознайомлення педагогів. *Проблеми сучасного підручника : збірник наукових праць*. Вип. 25. Київ, 2020. С. 219–227.

13. Шевчук Л. Теоретичні засади диференціації навчання учнів початкової школи: основні аспекти. *Педагогічна освіта : теорія і практика: Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Бахмат Н.В.]*. Вип. 29 (2–2020). Київ : Міленіум, 2020.

14. Шевчук Л. Теоретичні засади диференційованої роботи учнів початкових класів з текстами: до питання про форми диференціації. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2020, Вип. 3.

Подано до друку:

1. Ладоня К. Неузуальні способи словотвору okazіоналізмів українськомовного сегмента Facebook. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. № 42.

2. Ладоня К. Okazіоналізми в українськомовному сегменті соцмережі Facebook як засіб негативної оцінки. *Studia Philologica*. 2021. № 16.

3. Ліпчевська І. Упровадження компетентнісного підходу до вивчення української мови у 1-4 класах закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин. *Український педагогічний журнал*. 2021.

4. Ліпчевська І. Л. Передумови становлення поняття візуалізації в початковій освіті ХІХ – поч. ХХ століття: педагогічний та психологічний аспекти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*.

5. Хорошковська-Носач Т. Тестування як один із методів педагогічного вимірювання. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*.

Статті у вітзизняних виданнях, що не внесені до переліку наукових фахових видань України:

1. Богданець-Білоskalенко Н., Ранюк О. Формування риторичних умінь учнів початкових класів шкіл з польською мовою навчання на засадах наступності і перспективності. *Українська мова і література в школах України*, 2020. № 4. С. 3–5. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720725/>.

2. Петрук О. Навчання української грамоти у 2 класі шкіл з навчанням мовами національних меншин: методичні рекомендації щодо роботи за підручником «Українська мова» О. Петрук. *Початкова школа*. 2019. № 10. С. 36-38.

3. Шевчук Л. До питання про специфіку збагачення словникового запасу з української мови учнів 3-4 класів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин в умовах білінгвізму. *Українська мова і література в школі*. 2021. №5. С.20-22.

VI. МАТЕРІАЛИ І ТЕЗИ КОНФЕРЕНЦІЙ

Міжнародні за кордоном

1. Bohdanets-Biloskalenko N., Karaman O. Прикладні аспекти реалізації концепції навчання української мови учнів початкової школи з мовою національних меншин. *Problems of implementation of science into practice*. The 13 th International scientific and practical conference, 20–21 квітня 2020 р., Осло, Норвегія Bookwire by Bowker, c. Oslo, Norway, С.26–27. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/users/home?screen=EPrint%3A%3AView&eprintid=720164>; <http://lib.iitta.gov.ua/722234/>. (англ.м.)

2. Богданец-Белоскаленко Н., Фидкевич Е. Интегрированный учебник «Украинский язык и чтение. 3 класс» для общеобразовательных учебных заведений с польским языком обучения: особенности содержания и структуры. *Использование инновационных технологий в обеспечении непрерывности начального образования на родном языке* : материалы научно-практической онлайн-конференции (29 апреля 2020, Бухара). 2020. Бухара : Бухарский государственный университет. С.13–15. URL: https://lib.iitta.gov.ua/720971/1/Bogdanetc_Fidkevich_%D0%91%D1%83%D1%85%D0%B0%D1%80%D0%B0.%20%D0%A3%D0%B7%D0%B1%D0%B5%D0%BA%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD.pdf.

3. Богданец-Білооскаленко Н., Караман С. Реалізація пріоритетних аспектів концепції навчання української мови учнів початкової школи. *Actual problems of science and practice*. The 14 th International scientific and practical conference Bookwire by Bowker, 27–28 квітня 2020, м. Стокгольм, Швеція, С. 377–378. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720318/>.

4. Шевчук Л. Від сприймання тексту – до текстотворення (на прикладі застосування симетрично-послідовної технології). *Contemporary innovative and information technologies of social development: educational and legal aspects*. Monograph 24. С. 421-428.

5. Шевчук Л. До питання ефективності роботи з текстовою інформацією: актуальність і важливість текстотворення. *La science et la technologie à l'ère de la société de l'information*: coll. de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» avec des matériaux de la conf. scientifique et pratique internationale, Bordeaux, 3 mars, 2019. Bordeaux : OP «Plateforme scientifique européenne», 2019. V.5. p. 67-68.

6. Шевчук Л. Оптимізація словникової роботи з української мови учнів 1 класу ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин на засадах компетентнісного підходу. *Development of modern technologies and scientific potential of the world* : coll. of scientific papers « ΛΟΓΟΣ » with materials of the International scientific-practical conf., London, July 29, 2019. London : NGO «European Scientific Platform», 2019. V.4. p. 53-55.

7. Шевчук Л. Проектна діяльність як спосіб організації роботи молодших школярів над текстом. *Problems and prospects of implementation of innovative research results: collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Vol. 3), December 13, 2019. Valletta, Republic of Malta: European Scientific Platform NGO. 2019. V. 3. p. 67-71.*

8. Шевчук Л. Дослідження проблеми застосування диференційованої роботи учнів початкової школи над текстом як перспективний напрямок наукових розвідок. *The 6th International scientific and practical conference «Perspective directions of science and practice».* Athens, Greece 2020. P. 285–287. [URL: https://isg-konf.com/perspective-directions-of-science-and-practice-2/](https://isg-konf.com/perspective-directions-of-science-and-practice-2/).

9. Шевчук Л. Про роботу учнів початкової школи над текстами: короткий опис послідовно-симетричної технології. *The XIth International scientific and practical conference «Theoretical foundations of modern science and practice» (06–07 April 2020) Melbourne, Australia. 2020. P. 499–500.* [URL: https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2020/04/XI-Conference-06-07-Melbourne-Australia.pdf](https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2020/04/XI-Conference-06-07-Melbourne-Australia.pdf).

10. Шевчук Л. Програмно-методичне забезпечення формування текстотворчих умінь учнів початкової школи. *Wiadomości o postępie naukowym i rzeczywistych badaniach naukowych współczesności : kolekcja prac naukowych «ΛΟΓΟΣ» z materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, Kraków, 17 czerwca 2019 r. Kraków : OP «Europejska platforma naukowa», 2019. Tom 6. S. 98-101.*

11. Шевчук Л. К вопросу о теоретических основах использования дифференциации работы учащихся с учебным текстом. *Современные проблемы филологии: вопросы теории и практики : Материалы Международной научно-практической конференции.* Андижан – Москва : Перо. С.440–444. [URL: https://lib.iitta.gov.ua/722407/](https://lib.iitta.gov.ua/722407/).

Міжнародні в Україні

1. Богданець-Білоskalенко Н. Концептуальні засади побудови підручників української мови для 3-4 класів шкіл з польською мовою навчання. *Проблеми сучасного підручника: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання), 14 травня 2019, К.: Педагогічна думка, 2019. С. 15-16.*

2. Богданець-Білоskalенко Н. Педагогічний потенціал української дитячої літератури в Румунії. «Українці Румунії – історія, сучасність та перспективи. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Румунія: Союз Українців Румунії, 2019. С. 150-155.

3. Богданець-Білоskalенко Н. *Компетентнісно орієнтоване спрямування змісту підручника «Українська мова та читання» для 4 класу шкіл з польською мовою навчання. Стан і перспективи методики вивчення польської мови у закладах середньої та вищої освіти: збірник тез II Міжнародної науково-методичної конференції (Луцьк, 4-8 жовтня 2021 р.). Луцьк, 2021. С. 27-30.*

4. Богданець-Білоskalенко Н. *Концептуальні засади побудови сучасних підручників з мови та читання Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички: збірник тез міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (Київ, 20-21 трав. 2021 р.). Київ, 2021. С. 16.

5. Богданець-Білоskalенко Н. *Національно-культурний компонент змісту навчання лексикології і фразеології української мови. Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки: збірник тез II Міжнародної онлайн-конференції* (Київ, 20 травня 2021 р.) Київ, 2021. С. 14-16. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/727539/>

6. Богданець-Білоskalенко Н. Особливості змісту і структури підручника «Українська мова та читання» для 3 класу шкіл з польською мовою навчання. *Проблеми сучасного підручника* : збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (наукове видання), 28–29 травня 2020 р., Київ : Педагогічна думка, 2020. С. 15–16. URL: http://undip.org.ua/news/library/zbirniki_detail.php?ID=9914.

7. Богданець-Білоskalенко Н. Текст як інструмент формування ключових компетентностей учнів початкових класів на уроках української мови в школах з мовою навчання національних меншин. *Українська мова у світі* : зб. матер. VI Міжнародної науково-практичної конференції ТзОВ «Галицька видавнича спілка», Львів, 2020. С. 22–24.

8. Богданець-Білоskalенко Н., Фідкевич О. Зміст і функції багатомовної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти з навчанням мов національних меншин. *Стан і перспективи методики вивчення польської мови у закладах середньої та вищої освіти* : зб. тез доповідей ; Київ – Луцьк – Варшава, 9–12 листоп. 2020 р. Луцьк : Вежа Друк, 2020. С. 39–42.

9. Караман О. Методичні поради для виконання артикуляційної гімнастики. *Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки: збірник тез II Міжнародної онлайн-конференції* (Київ, 20 травня 2021 р.) Київ, 2021. С. 54-56

10. Караман С. Використання виражального потенціалу стильових різновидів української мови. *Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки: збірник тез II Міжнародної онлайн-конференції* (Київ, 20 травня 2021 р.) Київ, 2021. С. 56-57

11. Кохно Т. Комунікативно-мовленнєві завдання як компонент змісту підручника української мови для ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин *Проблеми сучасного підручника: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання)*, 14 травня 2019 р., К. : Педагогічна думка, 2019. С. 65-67.

12. Кохно Т. Словникова робота як складова у формуванні умінь продуктивного мовленнєвого спілкування. «Українська мова у фокусі інновацій: від досвіду до впровадження» : збірник матеріалів циклу Міжнародних науково-практичних семінарів. Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою. Львів, 2019. С. 81–83.

13. Ладоня К. Формування умінь продуктивного діалогічного спілкування в учнів 3–4 класів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2020 : глобалізований простір інновацій* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 28 травня 2020 р.) / НАПН України, Ін-т педагогіки НАПН України; за заг. ред. О.І. Локшиної. Київ ; Біла Церква : Авторитет, 2020. С. 232–234. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2020>.
14. Ліпчевська І. Візуалізація в освіті: сучасний підхід до використання наочності. *Світ дидактики: дидактика в сучасному світі*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Київ, 21-22 вересня 2021р.). Київ, 2021. С. 196-197
15. Ліпчевська І. Впровадження візуальної структури «портрет» у мовно-літературну галузь початкової освіти. *Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи*: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Ніжин, 21 жовтня 2021 р.). Ніжин, 2021. С. 94-96
16. Ліпчевська І. Потенціал електронного підручника в сучасній системі початкової освіти. *Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички*: збірник тез міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Київ, 20-21 трав. 2021 р.). Київ, 2021. С. 129–131. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/725755/>
17. Ліпчевська І. Використання mind maps як засобу аналізу науково-художніх творів у підручнику з літературного читання. *Проблеми сучасного підручника* : збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (наукове видання), 28–29 травня 2020 р., Київ : Педагогічна думка, 2020. С. 99–100. URL: http://undip.org.ua/news/library/zbirniki_detail.php?ID=9914; <https://lib.iitta.gov.ua/720749/>.
18. Ліпчевська І. Застосування Tag Cloud для збагачення україномовного лексичного запасу учнів початкових класів шкіл з викладанням мовами національних меншин. *Інновації в освітньому процесі: методологія, тенденції, технології*: зб. наук. праць за матеріалами Міжн. наук.-практ. конф. Ізмаїл, 2020. С. 83–85. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721621/>.
19. Петрук О. Особливості змісту підручників української мови для 1 класу ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин / Петрук О.М. *Проблеми сучасного підручника: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання)*, 14 травня 2019 р., К. : Педагогічна думка, 2019. С. 95-96.
20. Пілігач О. Реалізація вимог державного стандарту в підручниках румунської мови для 1-2 класів. *Проблеми сучасного підручника: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання)*, 14 травня 2019 р., К. : Педагогічна думка, 2019. С. 96-98. URL: http://undip.org.ua/upload/iblock/73b/12_tezy-na-sayt.pdf
21. Хорошковська Т. Особливості формування умінь усного мовлення в неукраїнськомовних учнів. *Українська мова як іноземна у фокусі інновацій* : від

досвіду до впровадження : збірник матеріалів циклу Міжнародних науково-практичних семінарів. Львів, 2019. С. 115-116.

22. Хорошковська Т. До проблеми формування усного мовлення учнів початкових класів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин. *Проблеми сучасного підручника: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання)*, 14 травня 2019 р., К. : Педагогічна думка, 2019. С. 124-125. URL: http://undip.org.ua/news/library/zbirniki_detail.php?ID=8992

23. Хорошковська Т. Міжнародний досвід моніторингу читацької та математичної компетентностей учнів початкових класів в Україні. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта–2019: інтернаціоналізація та інтеграція в освіті в умовах глобалізації: матеріали III Міжнародної наук.-практ. конференції* (Київ, 30 травня 2019 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / за заг.ред. О.І. Локшиної. Київ–Дрогобич: ТзОВ «Трек-ЛТД», 2019. С. 82-84.

24. Хорошковська-Носач Т. Вишиванка як символ національної ідентичності українського народу. *Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки: збірник тез II Міжнародної онлайн-конференції* (Київ, 20 травня 2021 р.). Київ, 2021. С. 123–125. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/727275/>.

25. Хорошковська-Носач Т. До проблеми реалізації компетентнісного підходу в підручниках української літератури для 5 класу ЗЗСО. *Проблеми сучасного підручника : ключові компетентності та предметні навички: збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції* (Київ, 20–21 травня 2021 р.). Київ, 2021. С. 252–254. URL: http://new.undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/05/thesis_PSP_2021.pdf; http://www.undip.org.ua/news/library/zbirniki_detail.php?ID=10281; <http://lib.iitta.gov.ua/725193/>.

26. Хорошковська-Носач Т. Реалізація компетентнісного підходу в підручниках української літератури для 5 класу закладів загальної середньої освіти. *Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет конференції* (Київ, 20–21 травня 2021 р.) Київ, 2021. С. 64-69 URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/sayt_psp_dopovidi.pdf-22.pdf; <http://lib.iitta.gov.ua/726257/>.

27. Хорошковська-Носач Т. PISA-2018 в Україні : стан читацької грамотності учнів. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2020 : глобалізований простір інновацій : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф.*, Київ, 28 трав. 2020 р. / НАПН України, Ін-т педагогіки НАПН України ; за заг. ред. О. І. Локшиної. Київ ; Біла Церква : Авторитет, 2020. DOI : <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2020>. С. 286–287. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/66f/comparative.pdf>; <http://lib.iitta.gov.ua/721587/>.

28. Хорошковська-Носач Т. До проблеми формування комунікативної компетентності учнів на уроках української мови. *Проблеми сучасного підручника : збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції*

(наукове видання), 28–29 травня 2020 р., Київ : Педагогічна думка, 2020. 203 с.
URL: http://undip.org.ua/news/library/zbirniki_detail.php?ID=9914;
<http://lib.iitta.gov.ua/720723/>.

29. Хорошковська-Носач Т. Формування комунікативної компетентності учнів початкових класів на уроках української мови. *Проблеми сучасного підручника* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (електронне видання), 28–29 травня 2020 р., м. Київ. Київ : Педагогічна думка, 2020. С. 91–93. URL: http://undip.org.ua/news/library/zbirniki_detail.php?ID=9934;
<http://lib.iitta.gov.ua/721586/>.

30. Шевчук Л. Особливості упровадження диференційованої роботи учнів початкової школи з навчальними текстами у контексті реалізації системних інновацій. *Світ дидактики: дидактика в сучасному світі*: збірник матеріалів Міжнародної науковопрактичної інтернет-конференції (Київ, 21-22 вересня 2021 р.). Київ, 2021. С. 235-237.

31. Шевчук Л. До питання словникової роботи в умовах українсько-польського білінгвізму: вплив діалектизмів. *Українська мова як іноземна у фокусі інновацій*: від досвіду до впровадження: Збірник матеріалів циклу Міжнародних науково-практичних семінарів, Львів, 2019. С. 125-126.

32. Шевчук Л. Підручник з української мови для 1 класу ЗЗСО з навчанням мов національних меншин як засіб збагачення словникового запасу учнів. *Проблеми сучасного підручника: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання)*, 14 травня 2019 р., К. : Педагогічна думка, 2019. С. 129-131.

33. Шевчук Л. Диференційована робота учнів з текстами про вишиванку у початковій школі. *Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки*: збірник тез II Міжнародної онлайн-конференції (Київ, 20 травня 2021 р.). Київ, 2021. С. 131-132.

34. Шевчук Л. Підручник як засіб реалізації диференціації навчання у початковій школі. *Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички*: збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (Київ, 20-21 травня 2021 р.) Київ, 2021. С.258-259.

35. Шевчук Л. До питання збагачення словникового запасу учнів в умовах українсько-польського білінгвізму: особливості застосування перекладу. *Стан і перспективи методики вивчення польської мови у закладах середньої та вищої освіти* : зб. тез доповідей ; Київ – Луцьк – Варшава, 9–12 листоп. 2020 р. Луцьк : Вежа Друк, 2020. С. 130–133.

36. Шевчук Л. До питання словникової роботи в умовах українсько-польського білінгвізму: вплив діалектизмів. *Українська мова як іноземна у фокусі інновацій*: від досвіду до впровадження: Збірник матеріалів циклу Міжнародних науково-практичних семінарів, Львів, 2019. С. 125-126.
URL: <http://miok.lviv.ua/wp-content/uploads/2019/12/Збірник-тез.pdf>

37. Шевчук Л. Підручник з української мови для 1–2 класів ЗЗСО з навчанням російською мовою як засіб збагачення словникового запасу учнів на

засадах компетентнісного підходу. *Людина в мовному просторі : історична спадщина, проблеми, перспективи розвитку* : матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Бердянськ, 12 травня 2020 р.) [Електронний ресурс] / упоряд.: В. В. Богдан, Б. А. Салюк, А. М. Сердюк. Бердянськ : БДПУ, 2020. С. 186–189.

38. Шевчук Л. Підручник з української мови для 2 класу ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин як засіб збагачення словникового запасу учнів на засадах компетентнісного підходу. *Проблеми сучасного підручника* : збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (наукове видання), 28–29 травня 2020 р., Київ : Педагогічна думка, 2020. С. 193–194. [URL: http://undip.org.ua/news/library/zbirniki_detail.php?ID=9914](http://undip.org.ua/news/library/zbirniki_detail.php?ID=9914)

Всеукраїнські

1. Богданець-Білоskalенко Н. Дециця з народопроевітньої спадщини П.Куліша. *Матеріали конференції всеукраїнсько науково-практичної конференції "Велет українського слова" (до 200-ліття Пантелеймона Куліша)*, 18 жовтня 2019, Київ. С. 10-11.

2. Богданець-Білоskalенко Н. Підручник «Українська мова та читання» для 3 класу ЗЗСО з навчанням польською мовою як засіб реалізації компетентнісного підходу. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік*. К. : Інститут педагогіки, 2019. С. 121-122.

3. Богданець-Білоskalенко Н. Побудова підручників української мови для учнів початкових класів на компетентнісних засадах. *Концептуальні засади компетентнісного навчання української мови. Збірник тез*. Київ, 2019. С. 9-11.

4. Богданець-Білоskalенко Н. Формування читацької компетентності в учнів початкових класів. *Матеріали конференції «Проблема читання в сучасному інформаційному суспільстві» (електронне видання)*. К. : Педагогічна думка, 2019. С. 58.

5. Богданець-Білоskalенко Н. Вивчення фольклорних творів у початкових класах шкіл з мовою навчання національних меншин. *Компетентнісно орієнтоване навчання : виклики та перспективи* : збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 05 березня 2020 р. Пед. думка, м. Київ, Україна. С. 22–25. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/719579/>.

6. Богданець-Білоskalенко Н. *Види робіт з текстами на уроках читання. Диференціація роботи учнів початкової школи з навчальними текстами: від читання до текстотворення*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 20-21 квітня 2021 р.). Київ – Харків, 2021. С. 15-20.

7. Богданець-Білоskalенко Н. Образ вишиванки у творах для дітей. *Україно моя вишивана : етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки* : зб. тез Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції, 21

травня 2020 р. / за наук. ред. д. пед. наук Н. І. Богданець-Білоskalенко (електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2020. С. 20–22. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/722360/>

8. Богданець-Білоskalенко Н. Робота з текстом в початковій школі. *Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення* : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (Полтава, 04–05 березня 2020 р.) ПНПУ імені В.Г. Короленка, м. Полтава, Україна. С. 28–29. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720317/>.

9. Богданець-Білоskalенко Н. *Розвиток умінь самооцінювання та взаємооцінювання навчальної діяльності під час проведення «Щоденних 5»*. *Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення*: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (Полтава, 04–05 березня 2021 р.). Полтава, 2021. С. 49–52. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724746/>

10. Богданець-Білоskalенко Н. *Формувальне оцінювання в умовах дистанційного навчання. Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи*: збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Київ, 29 березня 2021 р.). Київ, 2021. С. 13–16. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/724590/>

11. Богданець-Білоskalенко Н. *Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках української мови і літературного читання в початковій школі. Сучасні технології початкової освіти : реалії та перспективи*. Міленіум, м. Кам'янець-Подільський, Україна, 2020. С. 30–32. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/719919/>.

12. Богданець-Білоskalенко Н. *Формування орфографічних навичок в учнів початкових класів на уроках державної мови. Навчання української мови та мов національних меншин учнів закладів загальної середньої освіти в контексті компетентнісного підходу*: збірник тез Всеукраїнської наукової конференції (Київ, 21 квітня 2021 р.). Київ, 2021. С. 5–7. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/725056/>

13. Богданець-Білоskalенко Н., Шумейко Ю. *Проектна діяльність на уроках української мови та читання в початковій школі. Проблема методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови у закладах загальної середньої освіти* : матеріали круглого столу (Київ, 22 жовтня 2020 р.). Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред Н.Б. Голуб. Київ, 2020.

14. Богданець-Білоskalенко Н. *Музейна педагогіка у роботі зі студентською аудиторією. Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи* : матеріали VIII наук.-практ. конф., 1–2 жовтня 2020 р., м. Київ : ТОВ «КАПІТАЛДРУК», 2020. С.18–19.

15. Богданець-Білоskalенко Н. *Робота з науково-художніми та науково-популярними текстами на уроках літературного читання в початкових класах. VII Волошинські читання. Шкільна мовно-літературна освіта: традиції і новаторство: мат-ли всеукр. наук-практ. конф.*, 17 травня 2019., Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. С.258-263.

16. Богданець-Білоskalенко Н. Роль підручника читання у розвитку особистості школяра. *Збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Від творчого педагога до творчої дитини: гармонія партнерської взаємодії»*, К., 2019, С. 25-28.

17. Богданець-Білоskalенко Н. Художні тексти підручників з літературного читання в аспекті формування компетентної особистості. Матеріали XVII всеукраїнської науково-практичної конференції імені Віктора Ужченка «Образне слово Луганщини», м.Старобільськ, 15 травня 2019, С. 16-17.

18. Богданець-Білоskalенко Н., Фідкевич О.Л. Використання мультимедійних засобів на уроках української мови в початкових класах закладів загальної освіти. *Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті* : зб. тез Всеукраїнської онлайн-конференції. КНУМК. м. Київ, 21–22 квіт. 2020 р. м. Київ, 2020. С. 309–312. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721617/>

19. Богданець-Білоskalенко Н. Особливості змісту і структури підручника «Українська мова та читання. 4 клас» для шкіл з польською мовою навчання : компетентнісний підхід. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2020 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2020.:

20. Караман О. Комплексна вправа як засіб формування ключових компетентностей учнів 8–9 класів поглибленого вивчення української мови. *Проблеми методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови в закладах загальної середньої освіти*: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва О. М. м. Київ, 22 жовт. 2020 р. м. Київ : Педагогічна думка, 2020. С. 45–47.

21. Караман О. Методика формування діалогічного мовлення в учнів 3–4 класів на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2020 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2020.

22. Караман О. Розвивальний потенціал творів-роздумів у формуванні комунікативного досвіду учнів старших класів закладів загальної середньої освіти. *Навчання української мови та мов національних меншин учнів закладів загальної середньої освіти в контексті компетентнісного підходу*: збірник тез Всеукраїнської наукової конференції (Київ, 21 квітня 2021 р.). Київ, 2021. С. 7–8.

23. Караман О., Караман С. Метод проєктів та його ефективність у навчанні української мови (профільний рівень). *Методи навчання української мови: сучасний контекст*: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (Київ, 25 березня 2021 р.). Київ, 2021. С. 25–28.

24. Караман С. Алгоритм як прийом виконання проблемних завдань на уроках української мови в старших класах закладів загальної середньої освіти.

Навчання української мови та мов національних меншин учнів закладів загальної середньої освіти в контексті компетентнісного підходу: збірник тез Всеукраїнської наукової конференції (Київ, 21 квітня 2021 р.) Київ, 2021. С. 9–11.

25. Караман С. Метод діалогової взаємодії на уроках української мови в 10 класі філологічного профілю як засіб стимулювання пізнавальної активності старшокласників. *Проблеми методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови в закладах загальної середньої освіти: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва О. М.* м. Київ, 22 жовт. 2020 р. м. Київ : Педагогічна думка, 2020. С. 47–48.

26. Караман С. Методика формування мовленнєвих умінь і навичок учнів 3-4 класів у процесі навчання української мови на компетентнісній основі. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2020 рік.* Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2020.

27. Кохно Т. Аудіативні уміння як важлива складова продуктивного мовленнєвого спілкування. *Матеріали II-ї Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи»,* 17 жовтня 2019 р., Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя, 2019. С. 109-110.

28. Кохно Т. Мовленнєвий розвиток молодших школярів у процесі роботи над змістом тексту. *Матеріали конференції «Проблема читання в сучасному інформаційному суспільстві» (електронне видання).* К. : Педагогічна думка, 2019. С. 11-13.

29. Кохно Т.Н. Формування умінь мовленнєвого спілкування на уроках на уроках української мови у ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік.* К. : Інститут педагогіки, 2019. С. 122-123.

30. Ладоня К. Формування усного мовлення на уроках української мови учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2020 рік.* Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2020.

31. Ладоня К. Розвиток цифрових форм комунікації як відповідь на виклики пандемії COVID-19. *Музейна педагогіка в науковій освіті: збірник тез доповідей учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 26 листопада 2020 р.) / за наук.ред. С. О. Довгого.* Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2020. С. 194–195. DOI : <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-19-11-2020-251>.

32. Ліпчевська І. Візуальна структура «портрет» як інтерактивний метод розвитку словесно-логічного мислення учнів початкової школи. *Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції.* (Полтава, 4–5 берез. 2021 р.). Полтава, 2021. С. 80–83. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/725739/>

33. Ліпчевська І. Мова візуальної комунікації у початковій освіті. *Нова українська початкова школа: нові виміри професійного розвитку вчителя: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Запоріжжя, 16-17 вересня 2021 р.)*. Запоріжжя, 2021

34. Ліпчевська І. Особливості підходу до навчання української мови як державної у школах з навчанням мовами національних меншин. *Навчання української мови та мов національних меншин учнів закладів загальної середньої освіти в контексті компетентнісного підходу: збірник тез Всеукраїнської наукової конференції (Київ, 21 квітня 2021 р.)*. Київ, 2021. С. 18–20. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/725740/>

35. Ліпчевська І. Бесіда як метод розвитку усного українського мовлення дітей національних спільнот у контексті забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою. *Від творчого педагога до творчої дитини: гармонія партнерської взаємодії*: зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-практ. конф. Кам'янець-Подільський, 2020.

36. Ліпчевська І. Використання полілогу на уроках української мови у школах з навчанням мовами національних меншин. *Актуальні питання початкової освіти: досвід, реалії, перспективи*: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. Кам'янець-Подільський, 2020.

37. Ліпчевська І. Візуалізація інформації у мовно-літературній галузі першого циклу початкової освіти: новації Нової української школи та їх реалізація. *Інноваційна діяльність педагога в умовах реформування освітньої галузі: з досвіду впровадження ідей нової української школи*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Херсон, 2020. С. 134–137. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721123/>.

38. Ліпчевська І. Засоби наочності у початковій освіті: аспект використання інформаційно-комунікаційних технологій. *Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи*: зб. наук. праць ЗОІППО. Запоріжжя, 2020. № 3(40). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720982/>.

39. Ліпчевська І. Карти знань як засіб формування комунікативної компетентності на уроках української мови у початкових класах шкіл з навчанням мовами національних меншин. *Сучасні технології початкової освіти: реалії та перспективи*: зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. Київ: Міленіум, 2020. Вип. 2. С. 100–103. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720621/>.

40. Ліпчевська І. Кубування як метод розвитку усного мовлення на уроках української мови у початкових класах шкіл з навчанням мовами національних меншин. *Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи*: матеріали III Всеукр. наук.-практ. інт.-конф. Ніжин 2020. С. 96–98.

41. Ліпчевська І. Методи формування усного мовлення на уроках української мови в учнів початкових класів шкіл з навчанням мовами національних меншин. *Зміст і технології шкільної освіти*: зб. матеріалів звітної наук.-практ. конф. Інституту педагогіки НАПНУ. Київ, 2020.

42. Ліпчевська І. Формування вторинної мовної особистості на уроках української мови в освітньому процесі початкової школи з навчанням мовами національних меншин. *Актуальні проблеми лінгводидактики в сучасному освітньому середовищі* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. Тернопіль : Вектор, 2020. С. 125–127.

43. Петрук О. Аудіативні уміння як важлива складова комунікативної компетентності учнів. *Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи. Матеріали II-ї Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції*, м. Ніжин, 17 жовтня 2019 р. / за заг. ред. Є.І. Коваленко, упоряд. Т.В. Гордієнко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2019. С. 171-172.

44. Петрук О. Компетентнісно орієнтоване навчання української мови як інструмент соціалізації учнів – представників національних меншин. Збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Від творчого педагога до творчої дитини: гармонія партнерської взаємодії» // Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кафедра теорії та методик дошкільної освіти, управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради ; [відпов. секр. І. Л. Пукас]. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. С. 302-306.

45. Петрук О. Комунікативний підхід до мовленнєвого розвитку учнів – представників національних меншин в умовах компетентнісного навчання української мови. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік*. К. : Інститут педагогіки, 2019. С. 120-121.

46. Петрук О. Комунікативність як концептуальний підхід до побудови компетентнісно орієнтованого підручника української мови. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: збірник тез I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи»*, Київ, 30 вересня 2019 р. (наукове електронне видання). К. : Педагогічна думка, 2019. С. 101-104.

47. Петрук О. Текст як стрижнева дидактична одиниця інтегрованого підручника української мови для шкіл з навчанням мовами національних меншин. *Проблема читання в сучасному інформаційному суспільстві: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції*, 12 вересня 2019 р., м. Київ / Ін-т педагогіки НАПН України; за заг. ред. Т. О. Яценко. Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. С. 49-51.

48. Хорошковська Т. Реалізація компетентнісного підходу в процесі формування умінь і навичок усного мовлення учнів – представників національних меншин на уроках української мови. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: збірник тез I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи»*, Київ, 30 вересня 2019 р. (наукове електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 132–134. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/18d/tezy-internet-konferentsiya-2019.pdf>.

49. Хорошковська Т. Ключові та предметні компетентності учнів: теоретичний аспект. *VII Волошинські читання Шкільна мовно-літературна освіта: традиції і новаторство* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, 17 травня 2019 р., м. Київ. Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. С. 123-128.

50. Хорошковська Т. Моніторингове дослідження якості початкової освіти як один із напрямів модернізації шкільної освіти України. *Практична філософія і Нова українська школа: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції*, 16 травня 2019 р., м. Київ. Київ : НАПН України, Інститут педагогіки НАПН України, 2019. С. 155–158. URL: http://undip.org.ua/upload/iblock/ce4/practical_philosophy_theses_2p.pdf

51. Хорошковська Т. Моніторингове дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи» – один із напрямів модернізації шкільної освіти України. *Практична філософія і Нова українська школа: збірник матеріалів доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції*, 16 травня 2019 р., м. Київ / за заг. ред. Дічек Н.П. Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 124-127.

52. Хорошковська Т. Організація навчання української мови у 2019/2020 н. р. в ЗЗСО з навчанням мовами нацменшин. *Особливості організації освітнього процесу у 2019/2020 навчальному році: збірник інформаційно-методичних матеріалів за результатами Всеукраїнської серпневої онлайн-конференції*; упорядкув. Л.А. Литвиненко. К. : Всеосвіта, 2019. С. 75.

53. Хорошковська Т. Популяризація читання як напрям державної політики в гуманітарній сфері. *Проблема читання в сучасному інформаційному суспільстві : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції*, 12 вересня 2019 р., м. Київ / Ін-т педагогіки НАПН України; за заг. ред. Т. О. Яценко. Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. С. 38-41.

54. Хорошковська Т. Проблема формування умінь усного мовлення молодших школярів під час навчання української мови як державної. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік*. К. : Інститут педагогіки, 2019. С. 125-126.

55. Хорошковська-Носач Т. Грамотність читання учнів у контексті міжнародного дослідження PIRLS. *Диференціація роботи учнів початкової школи з навчальними текстами: від читання до текстотворення: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 20-21 квітня 2021 р.)*. Київ – Харків, 2021. С. 91-99

56. Хорошковська-Носач Т. Науково-педагогічна діяльність Ольги Назарівни Хорошковської у вимірах української лінгводидактики. *Навчання української мови та мов національних меншин учнів закладів загальної середньої освіти в контексті компетентнісного підходу: збірник тез Всеукраїнської наукової конференції (Київ, 21 квітня 2021 р.)*. Київ, 2021. С. 31–34. URL: <https://sites.google.com/view/ukrmovnazmensch/%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D1%82%D0%B5%D0%B7->

[%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97?authuser=0; http://lib.iitta.gov.ua/725042/.](http://lib.iitta.gov.ua/725042/)

57. Хорошковська-Носач Т. Принципи добору вправ і завдань для формування навичок і вмінь усного мовлення на уроках української мови як державної. *Компетентнісно орієнтоване навчання : виклики та перспективи* : збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 05 березня 2020 р. (наукове електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2020. 174–177 с. URL:

http://undip.org.ua/upload/iblock/e1a/tezy_internet_konf_05_03_2020.pdf;
[http://lib.iitta.gov.ua/719947/.](http://lib.iitta.gov.ua/719947/)

58. Хорошковська-Носач Т. Тестування як метод контролю на уроках української мови. *Методи навчання української мови: сучасний контекст*: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (Київ, 25 березня 2021 р.). Київ, 2021. С. 82–87. URL:

[http://lib.iitta.gov.ua/725541/.](http://lib.iitta.gov.ua/725541/)

59. Хорошковська-Носач Т. Типи і види вправ для навчання мови. *Компетентнісно орієнтоване навчання : виклики та перспективи*: збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання : виклики та перспективи» (Київ, 29 березня 2021 р.). Київ, 2021. С. 242–244. URL:

http://undip.org.ua/news/library/zbirniki_detail.php?ID=10209;
[http://lib.iitta.gov.ua/724589/.](http://lib.iitta.gov.ua/724589/)

60. Хорошковська-Носач Т. Формування в учнів усномовленнєвої компетентності під час ознайомлення з вишиванкою як оберегом українського народу. *Україно моя вишивана : етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки* : зб. тез Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції, 21 травня 2020 р. / за наук. ред. д. пед. наук Н. І. Богданець-Білокаленко (електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2020. С. 130–133. URL: [http://lib.iitta.gov.ua/722359/.](http://lib.iitta.gov.ua/722359/)

61. Хорошковська-Носач Т. Проблема формування комунікативної компетентності учнів 1–4 класів на уроках української мови. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2020 рік*. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2020. ;

62. Хорошковська-Носач Т. Методи та прийоми формування мовленнєвих умінь учнів на уроках української мови як державної. *Проблема методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови у закладах загальної середньої освіти* : матеріали круглого столу (Київ, 22 жовтня 2020 р.). Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред Н.Б. Голуб. Київ, 2020.

63. Хорошковська-Носач Т. Проблема педагогічного контролю сформованості читацької компетентності учнів. *Навчання філологічних дисциплін у контексті сучасних викликів* : збірник праць (за матеріалами наук.-

практ. конф. (20 листопада 2020 р.) / ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2020. С. 128–132.

64. Хорошковська-Носач Т. Реалізація змісту мовно-літературної освіти в підручниках української мови для 3 класу Нової української школи. *Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи*: Матеріали III-ї Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Ніжин, 23 жовтня 2020 р. / за заг. ред. Т. М. Турчин, упоряд. Т. В. Гордієнко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. С. 166. URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/2020/mater_poch_osv_2020.pdf

65. Хорошковська-Носач Т. Роль читання у формуванні особистості учня-читача. *Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство. VIII Волошинські читання*: зб. тез всеукраїнської науково-практичної конференції / за заг. ред. Т. О. Яценко; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ: УОВЦ «Оріон», 2020. С. 122–126. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/4f0/shkilna-literaturna-osvita-.zbirnyk-tez.pdf>; <http://lib.iitta.gov.ua/720632/>.

66. Шевчук Л.М. До питання диференціації роботи учнів початкових класів над текстом: створення умов для різного темпу навчальної діяльності. *Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи*. Матеріали II-ї Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Ніжин, 17 жовтня 2019 р. / за заг. ред. Є.І. Коваленко, упоряд. Т.В. Гордієнко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. с.247-248.

67. Шевчук Л. Навчання читанню: види диференційованої роботи молодших школярів над текстом. *Проблема читання в сучасному інформаційному суспільстві*: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції, 12 вересня 2019 р., м. Київ / Ін-т педагогіки НАПН України; за заг. ред. Т.О. Яценко. Київ: УОВЦ «Оріон», 2019. С. 106-108.

68. Шевчук Л. Специфіка формування лексичної компетентності школярів у сучасних умовах. *VII Волошинські читання. Шкільна мовно-літературна освіта: традиції і новаторство: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції*, 17 травня 2019 р., м. Київ. Київ: УОВЦ «Оріон», 2019. С. 128-132.

69. Шевчук Л. До питання про збагачення словникового запасу з української мови учнів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин на засадах компетентнісного і диференційованого підходів. *Навчання української мови та мов національних меншин учнів закладів загальної середньої освіти в контексті компетентнісного підходу*: збірник тез Всеукраїнської наукової конференції (Київ, 21 квітня 2021 р.). Київ, 2021. С. 36–39.

70. Шевчук Л. До питання про способи застосування диференційованої роботи з навчальними текстами у початковій школі. *Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення*: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (Полтава, 04–05 березня 2021 р.). Полтава, 2021. С. 106–109.

71. Шевчук Л. Особливості збагачення словникового запасу з української мови учнів 3–4 класів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин на засадах компетентнісного підходу. *Анотовані результати науково-дослідної*

роботи Інституту педагогіки за 2020 рік. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2020

72. Шевчук Л. Робота з текстами у початковій школі: види диференціації та їх застосування. *Диференціація роботи учнів початкової школи з навчальними текстами: від читання до текстотворення*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 20-21 квітня 2021 р.). Київ – Харків, 2021. С. 99-105.

73. Шевчук Л. До питання про теоретичні засади диференційованої роботи молодших школярів над текстом. *Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство. VIII Волошинські читання*: зб. тез всеукраїнської науково-практичної конференції / за заг. ред. Т.О. Яценко; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. С. 119-121. [URL: http://undip.org.ua/news/library/zbirniki_detail.php?ID=9905](http://undip.org.ua/news/library/zbirniki_detail.php?ID=9905)

74. Шевчук Л. До питання про теоретичні засади формування ключових компетентностей учнів початкової школи. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи*: збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 05 березня 2020 р. (наукове електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2020. С. 177–180. [URL: http://undip.org.ua/upload/iblock/e1a/tezy_internet_konf_05_03_2020.pdf](http://undip.org.ua/upload/iblock/e1a/tezy_internet_konf_05_03_2020.pdf).

75. Шевчук Л. Ознайомлення з інформацією про вишиванку у контексті збагачення словникового запасу учнів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин. *Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки*: зб. тез Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції, 21 травня 2020 р. / за наук. ред. д. пед. наук Н. І. Богданець-Білоskalенко (електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2020. С. 144–147.

76. Шевчук Л. Словникова робота у навчанні української мови як другої: до питання застосування перекладу. *Українська мова у світі: Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції*, 25 червня; 6 листопада 2020 р. Львів: ТзОВ «Галицька видавнича спілка», 2020. С. 182–184.

77. Шевчук Л. Словниковий запас як важливий фактор ефективного опрацювання тексту в умовах білінгвізму. *Сучасні технології початкової освіти: реалії та перспективи*: збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, педагогічний факультет, кафедра теорії та методик початкової освіти; редкол.: Н.В. Бахмат, Н.В. Гудима, О.В. Ковальчук. Київ : Міленіум, 2020. Випуск 2. С. 166–169. [URL: http://kmd.kpnu.edu.ua/2020/04/05/zbirnyk-naukovykh-prats-suchasni-tekhnohii-pochatkovoi-osvity-realii-ta-perspektyvy/](http://kmd.kpnu.edu.ua/2020/04/05/zbirnyk-naukovykh-prats-suchasni-tekhnohii-pochatkovoi-osvity-realii-ta-perspektyvy/).

78. Шевчук Л. Специфіка словникової роботи з української мови у закладах загальної середньої освіти навчанням мовами національних меншин: аналіз теорії і практики. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2019 рік*. К. : Інститут педагогіки, 2019. С. 124-125.

Подано до друку:

1. Ліпчевська І. Компетентнісний підхід до формування в учнів 1-2 класів усного мовлення на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин: практичний аспект. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2021 рік*. Київ, 2021.

2. Ліпчевська І. Цифрова візуалізація як засіб формування читацької компетентності у початковій школі. *Наукові дослідження та інновації в галузі суспільно-гуманітарних наук*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Мелітополь, 24 листопада 2021 р.).

3. Шевчук Л. Збагачення словникового запасу з української мови учнів 3-4 класів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин на засадах компетентнісного підходу: основні аспекти. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2021 рік*. Київ, 2021.